

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНА СТАТИСТИКА"
для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 29.08.2012 р.

Укладачі: Раєвнева О. В.
Аксьонова І. В.
Бобкова О. Ю.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Соціальна статистика" для студентів напряму підготовки 6.030506 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. О. В. Раєвнева, І. В. Аксьонова, О. Ю. Бобкова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 40 с. (Укр. мов.)

Подано структуру і зміст лекційних, лабораторних занять, завдань до самостійної роботи та тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань з дисципліни відповідно до кваліфікаційних вимог у галузі соціальних досліджень; наведено систему поточного та підсумкового оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

Вступ

Різноманітні зміни, що відбуваються у житті населення країни, впливають на економіку суспільства, виробництво суспільного продукту та на рівень споживання, оскільки населення є одночасно виробником й споживачем матеріальних та нематеріальних благ.

Навчальна дисципліна "Соціальна статистика" досліджує вплив чинників на соціальні процеси, які визначають склад та якісні характеристики населення, а також рівень, спосіб та якість життя населення країни або регіону.

Вивчення цієї дисципліни необхідно майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати й визначати статистичні характеристики умов, рівня, якості й способу життя населення.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів теоретичних знань, прикладних вмінь та навичок щодо використання статистичних методів дослідження способу та якості життя населення; набуття необхідної сукупності теоретичних та практичних знань для вирішення конкретних завдань з проведення статистичного аналізу соціальних процесів у суспільстві.

Предметом дисципліни є вивчення закономірностей та тенденцій розвитку соціальних процесів у суспільстві.

Завданням дисципліни є оволодіння навичками соціальної статистики для аналізу тенденцій розвитку суспільних явищ.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студента з літературою, статистичними збірниками України та Харківської області, інформацією, що розташована на офіційних сайтах різноманітних міністерств України.

Структура навчальної дисципліни "Соціальна статистика" наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни "Соціальна статистика"

Характеристика дисципліни: підготовка бакалаврів	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
1	2	3
Кількість кредитів відповідних ECTS – 5, у тому числі: змістовних модулів – 2; самостійна робота; індивідуальне навчально-дослідне завдання; індивідуальна робота	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Обов'язкова. Рік підготовки: 3. Семестр: 6

1	2	3
Кількість годин: усього: 180; за змістовними модулями: модуль 1 – 90 год; модуль 2 – 90 год.	Шифр та назва напряму підготовки 6.030506 "Прикладна статистика"	Лекції: кількість годин – 28. Лабораторні заняття: кількість годин – 28. Самостійна робота: кількість годин – 96. Індивідуальне навчально- дослідне завдання: кількість годин – 28
Кількість тижнів викладання дисципліни: 14. Кількість годин за тиждень: 4	Освітньо- кваліфікаційний рівень: бакалавр	Вид контролю: іспит

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, лабораторних. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі соціальної статистики

Навчальна дисципліна "Соціальна статистика" є нормативною для підготовки бакалаврів напряму підготовки "Прикладна статистика".

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни: з метою найкращого засвоєння матеріалу студенти повинні до початку дисципліни опанувати знання та навички в галузі інформатики, соціології, статистики, економетрики, макро- та мікроекономіки, демографічної статистики.

У результаті вивчення дисципліни студент набуває таких компетентностей (табл. 2).

Таблиця 2

Вимоги щодо компетентностей, які здобуває студент, що вивчає дисципліну "Соціальна статистика"

Назва компетентностей	Зміст компетентностей	Вміння студента щодо цієї компетентності
1	2	3
1. Планова	1.1. Здатність до проведення планування соціальної політики	1.1.1. Визначати цілі та пріоритети соціального розвитку регіону, країни. 1.1.2. Розробляти концепцію соціальної політики стосовно соціально-економічної ситуації

1	2	3
2. Обліково-статистична	2.1. Здатність до здійснення статистичних спостережень населення як об'єкта соціальної статистики	2.1.1. Розробляти програмно-методологічні та організаційні питання статистичних обстежень домогосподарств. 2.1.2. Здійснювати статистичні спостереження за соціальними явищами та процесами. 2.1.3. Володіти сучасними інформаційними технологіями збору, обробки, аналізу та поширення даних соціальної статистики. 2.1.4. Організовувати та проводити вибіркові обстеження домогосподарств, одноразові статистичні спостереження, опитування, моніторинг
	2.2. Здатність проводити розрахунки показників соціальної статистики	2.2.1. Проводити розрахунок показників стану та руху населення. 2.2.2. Проводити розрахунок показників здоров'я населення, доступності та рівня медичного обслуговування. 2.2.3. Проводити розрахунок показників житлово-комунального обслуговування населення. 2.2.4. Проводити розрахунок системи показників статистики навколишнього середовища. 2.2.4. Проводити розрахунок показників рівня життя населення. 2.2.5. Проводити розрахунок показників стану та ефективності розвитку системи освіти, інформатизації, культури, мистецтва та відпочинку, соціального захисту населення
3. Аналітична	3.1. Здатність щодо проведення статистичного аналізу соціальних процесів у суспільстві	3.1.1. Збирати та обробляти інформацію про населення відповідно до наукових методів її первинної оцінки. 3.1.2. Аналізувати інформацію всіх видів, виконувати необхідні розрахунки й оформлювати результати. 3.1.3. Застосовувати оптимальну систему показників, які характеризують якість життя населення. 3.1.4. Визначати чинники, що впливають на змінюваність соціальних показників і встановлювати взаємозв'язок показників з рівнями чинників. 3.1.5. На основі аналізу інформації виробляти пропозиції щодо покращення соціально-економічної ситуації в регіоні, країні
	3.2. Здатність аналізувати та використовувати зведену інформацію	3.2.1. Узагальнювати систему статистичних показників для складання статистичних бюлетенів, щорічників з метою висвітлення процесів соціального розвитку регіонів, країни. 3.2.2. Складати ґрунтовні аналітичні огляди, інформаційні записки відповідно до потреб зацікавлених установ

1	2	3
4. Організаційно-методологічна	4.1. Здатність щодо засвоєння загальних положень соціальної статистики	4.1.1. Знати сутність соціальної статистики як науки про закономірності й тенденції соціального життя суспільства та процесів, що відбуваються в ньому. 4.1.2. Знати основні категорії та поняття, закономірності соціального дослідження. 4.1.3. Знати завдання соціальної статистики. 4.1.4. Володіти методами аналізу соціальних явищ та процесів, методами статистичного обстеження населення й суспільства. 4.1.5. Знати основні класифікації та групування в соціальній статистиці, соціальний склад населення
	4.2. Здатність впроваджувати статистичну методологію щодо соціальної статистики	4.2.1. Володіти методами побудови та аналізу соціальної структури суспільства, соціально-економічних нормалей. 4.2.2. Володіти методами вивчення диференціації суспільства за доходами та споживанням. 4.2.3. Володіти методами стандартизації соціальних коефіцієнтів. 4.2.4. Використовувати інтегральні показники для оцінки рівня життя населення
5. Контрольна	5.1. Здатність перевіряти достовірність статистичної інформації соціального характеру	5.1.1. Контролювати стан статистичної звітності об'єктів згідно з інструкціями щодо її заповнення. 5.1.2. Контролювати достовірність інформації шляхом перевірки взаємозв'язку показників
	5.2. Здатність будувати моделі населення та перевіряти їх на адекватність	5.2.1. Готувати інформацію, вибирати тип моделей, здійснювати розрахунки їх параметрів та перевіряти адекватність. 5.2.2. Використовувати відповідні критерії для аналізу рівня достовірності прогнозних оцінок. 5.2.3. Здійснювати контроль за ходом виконання державних програм щодо поліпшення соціальної ситуації
6. Навчально-методична	6.1. Здатність до забезпечення безперервної освіти та підвищення кваліфікації	6.1.1. Вивчати й узагальнювати передовий досвід у сфері соціальної статистики. 6.1.2. Готувати есе за тематикою, використовуючи інформацію щодо теоретичних основ та передового досвіду в сфері соціальної статистики. 6.1.3. Виконувати індивідуальну навчально-дослідну роботу із соціальної статистики

1	2	3
7. Інформаційна	7.1. Використання програмного забезпечення інформаційних систем	7.1.1. Створювати інформаційну базу дослідження взаємозв'язку соціально-економічних індикаторів розвитку країни та її регіонів. 7.1.2. Створювати інформаційне забезпечення для розробки соціальних програм розвитку 7.1.3. Застосовувати можливості сучасних пакетів прикладних програм для проведення розрахунків, аналізу та моделювання показників соціальної статистики. 7.1.4. Використовувати методи візуалізації результатів розрахунків і презентаційні можливості статистичних пакетів прикладних програм

2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни "Соціальна статистика" студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план цієї дисципліни складається з двох модулів, кожний з яких об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, лабораторні заняття, індивідуальна робота, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту дисципліни наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Лабораторні (практичні) заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
1	2	3	4	5
Модуль I. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики				
1. Предмет і завдання соціальної статистики	2	2	8	2

2. Суспільство як соціальна система	2	2	8	2
3. Населення як об'єкт соціальної статистики	2	2	8	2
4. Статистика рівня життя населення	4	4	8	4
5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	2	2	8	2
6. Статистика зовнішнього середовища	2	2	8	2
Усього годин за модулем	14	14	48	14
Модуль II. Статистика умов життя населення				
7. Статистика послуг системи охорони здоров'я	2	2	10	2
8. Статистика освіти	4	4	10	4
9. Статистика інформатизації	2	2	9	2
10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку	2	2	9	2
11. Статистика соціального захисту населення	4	4	10	4
Усього годин за модулем	14	14	48	14
Усього годин	28	28	96	28

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики

Тема 1. Предмет і завдання соціальної статистики

1.1. Поняття про соціальну статистику та її предмет.

Предмет соціальної статистики. Система соціальних наук та її структура. Місце соціальної статистики в системі наук. Головні поняття й категорії соціальної статистики.

1.2. Об'єкти соціальної статистики.

Характеристика типів об'єктів соціальної статистики. Відмінність об'єктів соціальної статистики від об'єктів інших галузей статистики.

1.3. Завдання соціальної статистики.

Завдання соціальної статистики в сучасних умовах. Специфічні завдання соціальної статистики як вирішення практичних питань у процесі дослідження соціальних явищ.

Тема 2. Суспільство як соціальна система

2.1. Джерела інформації про соціальне життя суспільства.

Основні джерела інформації про об'єкти соціальної статистики. Принципи й етапи формування вибірок для проведення вибірових обстежень населення. Сутність опитувань та моніторингу.

2.2. Система показників у соціальній статистиці.

Сутність соціальних показників. Властивості соціальних показників. Статистичні методи вивчення соціальних явищ.

2.3. Основні класифікації і групування у соціальній статистиці.

Класифікації та групування: сутність та різниця. Методи класифікації. Види групувань у соціальній статистиці.

2.4. Сім'я та домогосподарство у структурі суспільства.

Поняття сім'ї та домогосподарства, їх відмінності. Види домогосподарств. Показники навантаження домогосподарств.

Тема 3. Населення як об'єкт соціальної статистики

3.1. Соціальна статистика і населення.

Населення як об'єкт соціальної та демографічної статистики. Формування масивів інформації про населення залежно від сфери дослідження: соціальної або демографічної. Категорії населення.

3.2. Статистичне вивчення чисельності і руху населення.

Основні показники природного руху населення. Екстенсивний та інтенсивний аналіз. Абсолютні характеристики населення. Середнє населення. Основні показники механічного руху населення.

3.3. Соціально-демографічна структура населення.

Метод статистичних групувань у вивченні населення. Склад населення за статтю. Віково-статева структура населення. Віково-статева піраміда. Типи віково-статевої структури та її еволюція. Старіння населення та його показники. Сімейний склад населення. Статистичне вивчення національного складу населення. Основні економічні групування населення. Коефіцієнти демографічного навантаження. Групування економічно активного населення за сферами діяльності, за галузями економіки та іншими ознаками.

3.4. Соціальна мобільність і зміни структури населення.

Концепції соціальної стратифікації суспільства. Поняття "соціальна мобільність населення". Показники динаміки та структури соціальної мобільності населення.

Тема 4. Статистика рівня життя населення

4.1. Доходи населення та їх статистичне вивчення.

Існуючі концепції поняття доходу. Поняття "валовий наявний", "валовий скорегований", "номінальний" та "реальний" дохід. Середні

показники рівня доходів: середньодушовий дохід, середня номінальна заробітна плата, середня пенсія, середній розмір стипендії, середня допомога. Існуючі соціальні гарантії держави. Модальний та медіанний дохід, коефіцієнти концентрації доходів Лоренца та Джині.

4.2. Статистичне вивчення споживання матеріальних благ та послуг.

Аналіз показників рівня та динаміки споживання. Оцінка залежності між рівнем споживання та доходами за допомогою коефіцієнта еластичності. Вивчення структурних відмінностей у споживанні за допомогою відповідних показників.

4.3. Система статистичних показників рівня життя.

Поняття "рівень життя населення". Характеристика рівнів життя населення. Обстеження домогосподарств як інформаційна база дослідження рівня життя населення.

4.4. Індекс людського розвитку.

Методика розрахунку індексу людського розвитку.

4.5. Статистика бідності.

Підходи щодо вимірювання бідності. Статистичні показники бідності. Глибина та гострота бідності. Індeksi злиденності населення.

Тема 5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

5.1. Основні поняття, джерела інформації та показники ринку житла.

Поняття житлового фонду, житла, кімнати, загальної площі житла, жилої площі житла. Класифікації житлового фонду. Показники характеристики житлових умов: показники житлового фонду, його руху, капітального ремонту та реконструкції, благоустрою, показники забезпеченості населення житлом.

5.2. Статистика житлових умов населення.

Інтегральні показники забезпечення населення житлом. Показники комфортабельності житла. Дослідження диференціації житлових умов населення. Розвиток ринку житла.

5.3. Житлово-комунальне обслуговування населення.

Показники побутового обслуговування населення: показники розвитку житлово-комунального господарства і діяльності житлово-комунальних підприємств та організацій щодо надання населенню відповідних послуг, показники забезпеченості населення житлово-комунальними послугами, їх доступності, споживання та витрат на них.

Тема 6. Статистика зовнішнього середовища

6.1. Завдання статистики навколишнього середовища. Якість навколишнього середовища як одна з умов життя людини.

Поняття розселення населення, його показники. Сукупність елементів навколишнього середовища та їх стан. Завдання статистики навколишнього середовища в сучасних умовах.

6.2. Система показників статистики навколишнього середовища.

Комплексна система показників статистики навколишнього середовища. Показники статистики водних ресурсів. Система статистичних показників стану, охорони та забруднення атмосфери. Показники землекористування.

6.3. Показники якості природного середовища.

Комплексний показник якості навколишнього середовища: методика його розрахунку. Підходи щодо оцінки якості навколишнього середовища: їх переваги та недоліки.

Модуль 2. Статистика умов життя населення

Тема 7. Статистика послуг системи охорони здоров'я

7.1. Статистичні показники здоров'я населення.

Методологічні проблеми статистики здоров'я. Групи показників здоров'я населення: демографічні, медичні, показники суб'єктивної оцінки стану здоров'я населення. Показники доступності та рівня медичного обслуговування.

7.2. Статистика захворюваності.

Поняття захворюваності. Система показників захворюваності. Факторний аналіз захворюваності населення.

7.3. Статистика системи охорони здоров'я.

Система показників забезпеченості населення установами охорони здоров'я та медичними кадрами.

Тема 8. Статистика освіти

8.1. Характеристика освітніх послуг.

Характеристика діючої системи освіти. Характеристика освітніх послуг. Система статистичних показників для кожного рівня освіти.

8.2. Статистика рівня освіти населення.

Аналіз рівня освіти населення за допомогою показників, що характеризують ступінь охоплення населення освітою. Застосування індексного методу для порівняння рівня освіти населення різних регіонів, країн. Показники статистики дошкільного навчання та шкільної освіти. Побудова соціально-економічної нормалі для характеристики розвитку системи освіти.

Тема 9. Статистика інформатизації

9.1. Статистика інформаційної діяльності.

Мета інформаційної діяльності. Інформаційні ресурси в галузі статистики. Поняття інформатизації суспільства. Основні напрями інформатизації суспільства в Україні.

9.2. Статистичні показники інформатизації суспільства.

Фактори та статистичні показники інформатизації суспільства.

9.3. Інформатизація органів державної статистики.

Адміністративна інформація та напрями її використання.

Тема 10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку

10.1. Соціально-економічне значення статистичного вивчення культури, мистецтва та відпочинку.

Споживання населенням послуг культури, мистецтва та туризму. Показники музейного обслуговування. Статистика мистецтва.

10.2. Статистика вільного часу населення.

Бюджет часу населення, його структура. Показники використання вільного часу населення.

Тема 11. Статистика соціального захисту населення

11.1. Статистика соціального забезпечення та соціального захисту.

Завдання соціального захисту в суспільстві. Види загального обов'язкового державного страхування. Показники стану та ефективності соціального захисту населення. Соціально-економічне значення статистичного вивчення соціального забезпечення.

11.2. Статистика соціальних послуг.

Форми та види соціального захисту. Статистика пенсійного забезпечення. Статистика інвалідності. Соціальна підтримка сім'ї: статистичний аспект.

4. Плани лекцій

Модуль 1. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики

Тема 1. Предмет і завдання соціальної статистики

- 1.1. Поняття про соціальну статистику та її предмет.
- 1.2. Об'єкти соціальної статистики.
- 1.3. Завдання соціальної статистики.

Література: основна [2; 5; 7]; додаткова [9; 16].

Тема 2. Суспільство як соціальна система

- 2.1. Джерела інформації про соціальне життя суспільства.
- 2.2. Система показників у соціальній статистиці.
- 2.3. Основні класифікації і групування у соціальній статистиці.
- 2.4. Сім'я та домогосподарство у структурі суспільства.

Література: основна [1; 2; 5; 7]; додаткова [9; 13].

Тема 3. Населення як об'єкт соціальної статистики

- 3.1. Соціальна статистика і населення.
- 3.2. Статистичне вивчення чисельності і руху населення.
- 3.3. Соціально-демографічна структура населення.
- 3.4. Соціальна мобільність і зміни структури населення.

Література: основна [1; 3; 4–7]; додаткова [8; 12–14; 16]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 4. Статистика рівня життя населення

- 4.1. Доходи населення та їх статистичне вивчення.
- 4.2. Статистичне вивчення споживання матеріальних благ та послуг.
- 4.3. Система статистичних показників рівня життя.
- 4.4. Індекс людського розвитку.
- 4.5. Статистика бідності.

Література: основна [1; 2; 5–7]; додаткова [8; 10; 12; 14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

- 5.1. Основні поняття, джерела інформації та показники ринку житла.
- 5.2. Статистика житлових умов населення.
- 5.3. Житлово-комунальне обслуговування населення.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 10; 14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 6. Статистика зовнішнього середовища

6.1. Завдання статистики навколишнього середовища. Якість навколишнього середовища як одна з умов життя людини.

6.2. Система показників статистики навколишнього середовища.

6.3. Показники якості природного середовища.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 11]; ресурси мережі Інтернет [17].

Модуль 2. Статистика умов життя населення

Тема 7. Статистика послуг системи охорони здоров'я

7.1. Статистичні показники здоров'я населення.

7.2. Статистика захворюваності.

7.3. Статистика системи охорони здоров'я.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 14–16].

Тема 8. Статистика освіти

8.1. Характеристика освітніх послуг.

8.2. Статистика рівня освіти населення.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 9]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 9. Статистика інформатизації

9.1. Статистика інформаційної діяльності.

9.2. Статистичні показники інформатизації суспільства.

9.3. Інформатизація органів державної статистики.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку

10.1. Соціально-економічне значення статистичного вивчення культури, мистецтва та відпочинку.

10.2. Статистика вільного часу населення.

Література: основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8; 14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 11. Статистика соціального захисту населення

11.1. Статистика соціального забезпечення та соціального захисту.

11.2. Статистика соціальних послуг.

Література: основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8; 9; 12; 13]; ресурси мережі Інтернет [17].

5. Плани лабораторних занять

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, мета якого – засвоєння студентами теоретичного матеріалу на основі здобуття практичних навичок користування вбудованими функціями пакета прикладних програм Microsoft Excel для розрахунку та аналізу показників соціальної статистики.

У процесі проведення лабораторних занять студенти самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності. Перелік тем лабораторних занять наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Перелік тем лабораторних занять

Назва змістовного модуля	Теми лабораторних робіт за модулями	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики	1. Визначення соціальної статистики як галузі статистичної науки. Визначення взаємозв'язків, що відбуваються в суспільстві та характеризують соціальні явища	2	Основна [2; 5; 7]; додаткова [9; 16]
	2. Методологія соціальної статистики. Застосування статистичних методів і показників для аналізу динаміки та структури суспільних явищ та процесів	2	Основна [1; 2; 5; 7]; додаткова [9; 13]
	3. Розрахунок структури, складу та середньої чисельності населення. Оцінка природного та механічного руху населення. Визначення соціальної мобільності населення. Побудова балансу населення	2	Основна [1; 3; 4–7]; додаткова [8; 12–14; 16]; ресурси мережі Інтернет [17]
	4. Визначення середнього, модального та медіанного доходів населення. Побудова кривої Лоренца. Оцінка диференціації доходів населення. Розрахунок коефіцієнтів еластичності. Опанування методики розрахунку індексів людського розвитку, злиденності населення. Застосування індексного методу в аналізі споживання населенням матеріальних благ та послуг. Оцінка бідності населення	4	Основна [2; 3; 5–7], додаткова [8; 9; 12; 14]; ресурси мережі Інтернет [17]
	5. Оцінка розвитку ринку житла. Розрахунок показників забезпеченості населення житлом та характеристика житлово-комунального обслуговування	2	основна [3; 4; 5; 7]; додаткова [8; 9; 14] ресурси мережі Інтернет [17].
	6. Оцінка стану навколишнього середовища. Аналіз показників охорони навколишнього середовища.	2	основна [3; 4; 5; 7]; додаткова [8; 11] ресурси мережі Інтернет [17].

1	2	3	4
Модуль 2. Статистика умов життя населення	7. Визначення медичних та демографічних показників здоров'я населення. Індексний факторний аналіз захворюваності	2	Основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 14–16]
	8. Порівняння рівнів освіти двох регіонів. Побудова соціально-економічної нормалі системи освіти	4	Основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 9]; ресурси мережі Інтернет [17]
	9. Розрахунок показників інформатизації суспільства	2	Основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8]; ресурси мережі Інтернет [17]
	10. Розрахунок показників розвитку культурної сфери. Статистичний аналіз бюджету часу населення	2	Основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8; 14]; ресурси мережі Інтернет [17]
	11. Визначення показників розвитку соціальної інфраструктури. Оцінка пенсійного забезпечення	4	Основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8; 9; 12; 13]; ресурси мережі Інтернет [17].

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі – ІНДЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних завдань; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та інтернет-ресурсами.

ІНДЗ з дисципліни "Соціальна статистика" видається студенту викладачем на початку семестру. ІНДЗ виконується студентом самостійно. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни.

ІНДЗ складається з двох частин: теоретичної та практичної.

Тематика теоретичної частини ІНДЗ має носити проблемний характер. Студент має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному випадку тема має бути запропонована викладачем (варіанти тем наведено далі).

У процесі виконання ІНДЗ студент має опрацювати не менше п'яти літературних джерел з обов'язковими посиланнями на використання певної інформації з них у тексті роботи. При цьому робота має носити творчий характер і бути спрямованою на проведення дослідження соціальних процесів та явищ у суспільстві за допомогою статистичної методології, а також на встановлення особистого погляду автора роботи на питання, яке розглядається.

ІНДЗ складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновку; списку використаної літератури; додатків до практичної частини (при необхідності).

Вступ має розкривати актуальність обраної студентом теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів) має включати теоретичну частину: характеристику сучасного стану проблеми, погляд різних авторів на цю проблему; практичну частину: аналіз висунутої проблеми за допомогою статистичної методології, висновки щодо отриманих результатів статистичного дослідження проблеми.

Висновок має включати обґрунтовані висновки студента стосовно досягнутої мети роботи, можливо, рекомендації щодо поліпшення соціально-економічної ситуації в регіоні або країні.

Обсяг ІНДЗ повинен становити в друкованому варіанті 15 – 20 сторінок. Орієнтована кількість сторінок у розділах: вступ – 1 ст.; основна частина – 10 – 15 ст.; висновок – 1 – 2 ст.

Список використаної літератури необхідно скласти в певному порядку: спочатку наводяться законодавчі та нормативні акти, потім загальна та спеціальна література за алфавітом.

6.1. Тематика ІНДЗ

1. Особливості та основні напрями розвитку соціальної статистики.
2. Використання статистичних методів в аналізі суспільства.
3. Застосування коефіцієнтного методу в соціальній статистиці.
4. Статистичний аналіз населення регіону.
5. Фактори, що впливають на соціально-демографічний розвиток сім'ї.
6. Проблеми соціальної мобільності населення.
7. Аналіз соціальної структури суспільства.
8. Використання соціологічних методів у соціальній статистиці.
9. Статистичні підходи до вивчення тривалості та рівня життя населення.

10. Аналіз природного середовища та його впливу на рівень життя населення.
11. Взаємозв'язок демографії, соціології та статистики.
12. Статистичний аналіз соціально-демографічних проблем України.
13. Статистичні підходи до вивчення рівня освіти населення країни.
14. Статистичні методи вивчення диференціації доходів населення.
15. Якість життя населення та статистичні показники його вимірювання.
16. Оцінка сучасної системи соціального захисту населення в Україні.
17. Статистична оцінка рівня здоров'я населення країни.
18. Статистична характеристика сучасного стану ринку житла в Україні.
19. Статистичні підходи до вивчення структури бюджету часу населення.
20. Статистична характеристика інформаційної діяльності в країні.

7. Самостійна робота студентів

Для опанування матеріалу дисципліни "Соціальна статистика" окрім лекційних та лабораторних занять, тобто аудиторної роботи, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи студента:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з законодавчими, нормативними та методичними матеріалами.
3. Підготовка до лабораторних занять та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
4. Підготовка до проміжного та підсумкового контролю.

Самостійна робота студентів за дисципліною "Соціальна статистика" передбачає розглядання теоретичних питань, які наведені далі та вирішення практичних завдань, які розміщені в системі дистанційного навчання за цією дисципліною.

Питання до самостійного опрацювання

Модуль 1. Статистичне вивчення населення як об'єкта соціальної статистики

Тема 1. Предмет і завдання соціальної статистики

1. Особливості формування соціальної статистики в Україні.
2. Актуальність соціальних проблем в сучасному світі.

Література: основна [2; 5; 7], додаткова [9; 16].

Тема 2. Суспільство як соціальна система

1. Світовий досвід застосування соціальних стандартів.
2. Вплив соціально-економічної політики на соціальну політику та рівень життя населення.

Література: основна [1; 2; 5; 7]; додаткова [9; 13].

Тема 3. Населення як об'єкт соціальної статистики

1. Соціально-економічний склад населення: статистичний аспект.
2. Статистика трудового потенціалу.

Література: основна [1; 3; 4–7]; додаткова [8; 12–14; 16]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 4. Статистика рівня життя населення

1. Об'єктивна необхідність застосування інтегральних показників рівня життя населення.
2. Нормативи споживання та споживчі бюджети.

Література: основна [1; 2; 5–7]; додаткова [8; 10; 12; 14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування

1. Поняття ринку житла, його складові та характеристика.
2. Характеристика категорій споруд та будівель, що не відносяться до житлового фонду.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 10; 14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 6. Статистика зовнішнього середовища

1. Характеристика природних ресурсів як складової національного багатства.
2. Проблеми охорони навколишнього середовища в сучасних умовах.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 11]; ресурси мережі Інтернет [17].

Модуль 2. Статистика умов життя населення

Тема 7. Статистика послуг системи охорони здоров'я

1. Розвиток системи медичного страхування.
2. Використання міжнародних класифікацій хвороб для розробки статистичних даних щодо захворюваності.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 14–16].

Тема 8. Статистика освіти

1. Показники статистики вищої професійної освіти.
2. Міжнародні класифікації та системи показників у статистиці освіти.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8; 9]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 9. Статистика інформатизації

1. Концепція Національної програми інформатизації.
2. Нормативно-правове забезпечення інформаційної діяльності та інформатизації в Україні.

Література: основна [2; 3; 5; 7]; додаткова [8]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку

1. Статистика рекреації та відпочинку.

Література: основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8,14]; ресурси мережі Інтернет [17].

Тема 11. Статистика соціального захисту населення

1. Характеристика систем соціального захисту для різних категорій населення.
2. Соціальний захист безробітного населення.
3. Соціальний захист за кордоном.

Література: основна [2; 3; 5–7]; додаткова [8; 9; 12; 13]; ресурси мережі Інтернет [17].

8. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте предмет та об'єкти дослідження соціальної статистики.
2. Методи дослідження соціальної статистики.
3. Завдання соціальної статистики.
4. Визначте роль соціальної інформації для практичної діяльності та наукових досліджень.
5. У чому полягає мета перепису населення?
6. Які існують критерії віднесення населення до наявного, постійного, тимчасово відсутнього та тимчасово присутнього?
7. Характеристика організаційних та програмно-методологічних питань перепису населення. Види переписів.

8. Поточний облік руху населення. Взаємозв'язок категорій населення.
9. Види класифікацій та групувань у соціальній статистиці.
10. Відмінність між категоріями "сім'я" та "домогосподарство".
11. Статистичні показники навантаження домогосподарств.
12. Система показників природного та механічного руху населення.
13. Які існують концепції соціальної стратифікації суспільства?
14. Що таке соціальна мобільність населення?
15. Показники, що характеризують соціальну мобільність.
16. За допомогою яких коефіцієнтів вимірюють інтенсивність зміни чисельності соціальної групи та всієї структури населення?
17. Сутність концепції доходу Дж. Хікса.
18. Поняття валового наявного та скорегованого наявного доходу.
19. У чому різниця між номінальним та реальним доходом?
20. Які застосовуються на практиці середні показники рівня доходів?
21. Що таке прожитковий мінімум?
22. У чому різниця між мінімальним споживчим кошиком та мінімальним продовольчим кошиком?
23. Використання структурних середніх у дослідженні доходів населення.
24. Характеристика методів вивчення диференціації доходів населення.
25. Як розраховується та що характеризує децильний коефіцієнт диференціації доходів?
26. У чому різниця між коефіцієнтами концентрації доходів Джині та Лоренца?
27. Сутність статистичного вимірювання бідності.
28. Як оцінюють залежність між рівнем споживання та доходами?
29. Охарактеризувати поняття "рівень життя населення" та "якість життя населення".
30. Система показників рівня життя населення.
31. Особливості розрахунку індексу людського розвитку.
32. Особливості вимірювання бідності у розвинених країнах та країнах, що розвиваються.
33. Охарактеризуйте основні показники ступеня охоплення населення певним рівнем освіти.
34. Показники, що характеризують ефективність системи освіти.
35. Особливості застосування індексного методу при порівнянні рівня освіти різних груп населення або населення різних регіонів.
36. Сутність застосування соціально-економічної нормалі.

37. Система статистичних показників інформатизації суспільства.
38. Що таке соціальний захист населення?
39. Основні завдання та показники статистики соціального захисту населення.
40. Основні завдання та показники статистики соціального забезпечення.
41. Яка інформація вивчається статистикою охорони здоров'я?
42. Основні характеристики загальної захворюваності населення.
43. Показники, які характеризують стан медичного обслуговування та його ресурси.
44. Демографічні показники здоров'я населення.
45. Система показників, які характеризують житлові умови та побутове обслуговування населення.
46. Характеристика розвитку ринку житла.
47. Система статистичних показників стану, охорони та забруднення атмосфери.
48. Розрахунок комплексного показника якості навколишнього середовища.
49. Аналіз бюджету часу як метод вивчення видів діяльності і способу життя населення.
50. Статистичні показники культури, мистецтва та відпочинку.

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
- 2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у практичній діяльності).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання);

2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння матеріалу проводиться у вигляді:

- 1) захисту індивідуального навчально-дослідного завдання;
- 2) підготовки есе для виступу на науковому семінарі.

10. Методики активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, робота в малих групах; семінари-дискусії тощо.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
1. Предмет і завдання соціальної статистики	Проблемна лекція з питання "Сучасні проблеми розвитку соціальної статистики в зарубіжних країнах"
2. Суспільство як соціальна система	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Значення соціальних досліджень для аналізу і прогнозу економічної ситуації в країні"; презентація результатів роботи в малих групах
3. Населення як об'єкт соціальної статистики	Проблемна лекція з питання "Критерії формування системи показників населення як об'єкта соціальної статистики"
4. Статистика рівня життя населення	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Особливості аналізу якості життя населення в розвинених країнах та країнах, що розвиваються"; презентація результатів роботи в малих групах
5. Статистика житлових умов і житлово-комунального обслуговування	Проблемна лекція з питання "Аналіз розвитку ринку житла в Україні"
6. Статистика зовнішнього середовища	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Узагальнюючі статистичні показники навколишнього середовища"; презентація результатів роботи в малих групах
7. Статистика послуг системи охорони здоров'я	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Принципи побудови та аналізу соціально-економічної нормалі розвитку системи охорони здоров'я"; презентація результатів роботи в малих групах

1	2
8. Статистика освіти	Міні-лекція, семінар-дискусія з питання "Оцінка пропорційності та збалансованості освітніх послуг"; презентація результатів роботи в малих групах
9. Статистика інформатизації	Проблемна лекція з питання "Специфіка показників інформатизації суспільства"
10. Статистика культури, мистецтва і відпочинку	Проблемна лекція з питання "Статистика рекреації та досугу"
11. Статистика соціального захисту населення	Проблемна лекція з питання "Оцінка регіональної диференціації соціальної інфраструктури"

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується невеликою кількістю ключових питань, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення у підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає питання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття дослідження.

На початку проведення міні-лекції за вказаними темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться питання, які зафіксовані в плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене в такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою активізації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або лабораторні заняття за формою і змістом, створює можливості для участі

кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися в групи по 5 – 6 осіб та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу і т. ін. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі в певній малій групі.

Семінари-дискусії – передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись у таких формах:

1. Оцінювання роботи студентів у процесі лабораторних занять.
2. Оцінювання виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового письмового іспиту.

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час лабораторних занять, оцінки за виконання індивідуального навчально-дослідного завдання та оцінки за виконання модульної контрольної роботи.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як середня арифметична зважена із модульних оцінок з коефіцієнтом 0,4 та оцінки за результатами підсумкового письмового іспиту з коефіцієнтом 0,6.

Порядок поточного оцінювання знань студентів

Поточне оцінювання здійснюється під час проведення лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;
- 2) виконання індивідуального навчально-дослідного завдання;
- 3) виконання проміжного контролю;
- 4) виконання модульного контрольного завдання.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на лабораторних заняттях

Оцінювання проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 3) вміння поєднувати теорію з практикою при розв'язанні задач, проведення статистичного аналізу при виконанні завдань, віднесених до самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 4) логіка, структура, стиль викладання матеріалу в письмових роботах і при виступі в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

При оцінюванні лабораторних завдань увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний модульний контроль

Проміжний модульний контроль знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді розрахункового завдання, яке містить практичні завдання різного рівня складності. Для оцінювання рівня відповідей студентів на розрахункове завдання використовуються такі критерії оцінювання:

оцінка "відмінно" (12 – 10 балів) – виставляється у випадку, якщо студент правильно вирішив завдання та зробив відповідні висновки щодо проаналізованої ситуації;

оцінка "дуже добре" (9 балів) – студент правильно вирішив завдання, але не зробив належного висновку щодо проаналізованої ситуації;

оцінка "добре" (8 – 7 балів) – студент припустив деякі неточності та помилки при вирішенні завдання, які суттєво не вплинули на висновки щодо проаналізованої ситуації;

оцінка "задовільно" (6 балів) – студент припустився грубих помилок при вирішенні завдання, які призвели до неправильних висновків щодо ситуації, що аналізується;

оцінка "достатньо" (5 – 4 бали) – студент вирішив правильно лише завдання менш високого рівня складності;

оцінка "незадовільно" (3 бали) – студент вирішив лише одне завдання менш високого рівня складності з допущенням помилок та неточностей;

оцінка "незадовільно" (2 бали) – студент не вирішив жодного завдання.

Завдання для проміжного контролю обираються із стереотипних та діагностичних завдань із загального переліку завдань за відповідними модулями.

Проведення поточно-модульного контролю

Модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: лекційний (теоретичний) модуль та практичний модуль. Модульний контроль проводиться в письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал та виконані лабораторні завдання в межах кожного з двох модулів.

Таким чином, після вивчення тем 1 – 6 (модуль 1) студенти виконують **Завдання до модуля 1**. Відповідно, після вивчення тем 7 – 11 (модуль 2) – **Завдання до модуля 2**.

Завдання модульного контролю містить теоретичні питання з лекційного модуля (або тести) та завдання з практичного модуля (стереотипне, діагностичне та евристичне).

Зразок завдання до модуля 2

Теоретична частина

1. Охарактеризувати систему показників стану здоров'я населення.
2. Принципи побудови соціально-економічних нормалей.

Практична частина

Завдання 1 (стереотипне). Маємо такі дані за захворюваністю населення (табл. 6).

Таблиця 6

Вихідні дані для розрахунків

Показники	Базисний рік	Звітний рік
Чисельність населення, млн осіб	47,5	47,3
Усі захворювання, тис. осіб	30 410	30 990
в тому числі:		
• інфекційні	1 240	1 200
• нервової системи	1 530	1 670
• системи кровообігу	1 100	1 230
• органів дихання	15 670	15 900
• органів травлення	1 000	1 340
• - інші захворювання	9 870	9 650

Проаналізуйте структуру та динаміку захворюваності населення. Зробіть висновки.

Завдання 2 (діагностичне). Дані щодо чисельності пенсіонерів, які перебувають на обліку в органах соціального захисту, і середній розмір призначеної місячної пенсії наведені в табл. 7.

Таблиця 7

Вихідні дані для розрахунків

Вид пенсії	Чисельність пенсіонерів, тис.		Середній розмір призначеної пенсії, грн	
	Попередній період	Звітний період	Попередній період	Звітний період
За віком	10 473	10 520	290	310
За інвалідністю	1 978	1 970	280	300
За вислугу років	450	435	330	350
Соціальна	410	428	175	186

Визначить середній розмір призначеної місячної пенсії за всією сукупністю пенсіонерів і проаналізуйте її динаміку. Оцініть вплив на зміну середнього розміру пенсії:

- підвищення розмірів пенсії кожної категорії пенсіонерів;
- зміни чисельності пенсіонерів у складі кожної групи.

Зробіть висновки.

Завдання 3 (евристичне). Маємо такі дані про витрати населення регіону на інформаційно-комунікаційні послуги, наведені в табл. 8.

Таблиця 8

Вихідні дані для розрахунків

Середньодушові грошові витрати за місяць, грн	Чисельність населення у % до підсумку
До 60	5
60 – 80	25
80 – 100	27
100 – 120	18
120 – 140	15
140 і більше	10
Разом	100

Обґрунтуйте доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію для оцінки середньомісячних грошових витрат населення та проведіть аналіз за допомогою відповідних коефіцієнтів. Зробіть висновки про рівень розшарованості населення регіону за ступенем споживання інформаційно-комунікаційних послуг.

Модульне завдання оцінюється за 12-бальною системою відповідно до кваліфікаційних вимог до фахівців напряму підготовки "Прикладна статистика". Кожне завдання модульного контролю оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як зважена сума оцінок:

теоретична частина – 0,4; з них 0,2 – перше теоретичне питання; 0,2 – друге теоретичне питання;

практична частина – 0,6; з них 0,15 – стереотипне завдання; 0,2 – діагностичне завдання; 0,25 – евристичне завдання.

Загальна оцінка за модульним завданням складається як сума добутків оцінки за 12-бальною шкалою та питомої ваги кожної з оцінок.

Проведення підсумкового письмового іспиту

Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з поточного контролю знань. Іспит здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з п'яти завдань, що носять стереотипний, діагностичний та евристичний характер.

Зразок екзаменаційного завдання

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Харківський національний економічний університет

Напрямок підготовки "Прикладна статистика" семестр 6

Навчальна дисципліна "Соціальна статистика"

Екзаменаційний білет

Стереотипне завдання 1. Оцініть подібність структур домогосподарств у приватизованому та неприватизованому секторі житла за допомогою коефіцієнта подібності. Зробіть висновок.

Структура домогосподарств	Приватизоване житло, %	Неприватизоване житло, %
Пенсіонери	44,5	11,0
Дорослі без дітей	22,0	21,0
Родини з дітьми	33,5	68,0

Стереотипне завдання 2. Визначити, скільки відсотків населення країни мешкає в умовах злиденності за допомогою індексу злиденності населення-2. Зробіть висновок.

Показники	Значення показника
Населення, що має тривалість життя менше 60 років, %	10
Функціонально неграмотне населення, %	18,5
Доля населення, що має доходи нижче 50 % медіанного доходу	0,135
Частка безробітних, що не мають роботи більше року, у чисельності робочої сили	0,034

Діагностичне завдання 1. Маємо такі дані за країною:

Тривалість майбутнього життя при народженні, років	67,8
Частка грамотного дорослого населення, %	98,7
Частка учнів, %	66,5
Номінальний ВВП на душу населення, дол. США	2 400
Індекс-дефлятор ВВП	0,87

Проаналізуйте рівень життя населення за допомогою відповідного індексу. Зробіть висновки, наскільки змінився б рівень життя, якщо б ціни зросли на 15 %.

Діагностичне завдання 2. Маємо дані про вікову структуру населення регіону:

Вік, років	Чисельність населення, тис. осіб
до 5	112,5
5 – 10	123,4
10 – 15	128,6
15 – 20	120,6
20 – 25	132,8
25 – 30	135,5
30 – 35	142,8
35 – 40	144,7
40 – 45	141,2
45 – 50	139,7
50 – 55	135,6
55 – 60	133,4

Визначте середній вік населення, його модальний та медіанний вік, поясніть отримані результати. Зробіть висновки про однорідність сукупності населення, використовуючи порівняння значень структурних середніх.

Евристичне завдання. Маємо дані про показники рівня освіти в двох регіонах за даними мікроперепису

Вік населення, років	Регіон 1		Регіон 2	
	Частка населення вікової групи, в % до підсумку за регіоном	Середній рівень освіти населення	Частка населення вікової групи, в % до підсумку за регіоном	Середній рівень освіти населення
15 – 24	20,2	720	19,5	740
25 – 34	27,3	930	25,4	910
35 – 44	24,4	840	21,3	810
45 – 54	14,7	730	13,2	725
55 – 64	11,8	420	14,8	340
65 та старші	1,6	215	5,8	225

Проаналізуйте та порівняйте рівень освіти в двох регіонах країни. Поясніть проведення розрахунків та зробіть висновки за отриманими результатами.

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № _____ від 20 р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор
(підпис) (підпис)

Критерії оцінки екзаменаційного білета з дисципліни "Соціальна статистика"

Виконання кожного із стереотипних та діагностичних завдань екзаменаційного білета оцінюється в 6 балів, а виконання евристичного завдання – в 12 балів.

Загальна оцінка за екзаменаційний білет складається за формулою:

$0,35 \times \text{кількість балів, отриманих за виконання двох стереотипних завдань} + 0,35 \times \text{кількість балів, отриманих за виконання двох діагностичних завдань} + 0,3 \times \text{кількість балів, отриманих за виконання евристичного завдання.}$

Критерії оцінки стереотипного завдання:

- 1 бал – вирішення завдання містить лише формулу розрахунку;
- 2 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку та пояснення до неї;
- 3 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї та обґрунтування використання саме цієї формули;
- 4 бали – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, обґрунтування використання саме цієї формули та підстановку вихідних даних у формулу;
- 5 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку у формулу та правильний розрахунок;

6 балів – вирішення завдання містить формулу розрахунку, пояснення до неї, обґрунтування використання саме цієї формули, підстановку у формулу, правильний розрахунок та висновок за результатом розрахунку.

Критерії оцінки діагностичного завдання:

1 бал – рішення завдання містить лише формули розрахунків або деякі елементи з окремих тем дисципліни;

2 бали – завдання вирішено неправильно, але деякі розрахунки відповідають ситуації, що розглядається в завданні;

3 бали – завдання вирішено методично правильно наполовину, висновки носять поверховий характер;

4 бали – завдання вирішено методично правильно, але мають місце незначні помилки, що не впливають на кінцевий результат, висновки не досить аргументовані; або завдання вирішено правильно, без помилок, але відсутні повні висновки та пояснення до проведення розрахунків;

5 балів – завдання вирішено методично правильно, у вирішенні використано весь необхідний статистичний інструментарій, наведені пояснення до розрахунків, зроблені аргументовані висновки, але мають місце деякі неточності в обґрунтуванні відповіді або висновків;

6 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументований аналітичний висновок та узагальнення.

Критерії оцінки евристичного завдання:

1 бал – вирішення завдання містить лише формули розрахунків, що не відповідають ситуації, яка розглядається;

2 бали – вирішення завдання містить лише формули розрахунків або деякі елементи з окремих тем дисципліни, що стосуються ситуації;

3 бали – вирішення завдання містить формули розрахунків та пояснення до них, вирішення тільки розпочато;

4 бали – завдання вирішено неправильно, але деякі розрахунки відповідають ситуації, що розглядається;

5 балів – завдання вирішено з грубими помилками, що впливають на кінцевий результат, висновки носять поверховий характер, не усі формули пояснені;

6 балів – завдання виконано правильно наполовину, наведена доцільність використання деякого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, висновки носять поверховий характер;

7 балів – завдання виконано правильно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і мають місце три неточності у розрахунках;

8 балів – завдання виконано в повному обсязі, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і мають місце дві неточності у розрахунках;

9 балів – завдання виконано в повному обсязі, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки і має місце одна неточність у розрахунках;

10 балів – завдання виконано в повному обсязі, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, але за результатами розрахунків зроблені не повні аналітичні висновки;

11 балів – завдання виконано бездоганно, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за результатами розрахунків зроблені аргументовані аналітичні висновки, але в одному із них допущена неточність;

12 балів – завдання виконано бездоганно, без жодної помилки, якісно оформлено, наведена доцільність використання того чи іншого статистичного інструментарію в аналізі запропонованої ситуації, за

результатами розрахунків зроблені аргументовані аналітичні висновки та узагальнення.

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 9).

Таблиця 9

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю помилок	D	6	задовільно
10	виконання не задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
–	потрібне повторне перекладання	FX	3	незадовільно
–	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Колесникова И. И. Социально-экономическая статистика / Колесникова И. И. – Мн. : Новое знание, 2002. – 250 с.
2. Курс социально-экономической статистики / под ред. М. Г. Назарова. – М. : ЗАО "Финстатинформ" ; ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 772 с.
3. Практикум по социальной статистике / под ред. И. И. Елисеевой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 368 с.
4. Про всеукраїнський перепис населення : Закон України // Статистика України. – 2001. – № 1. – С. 80–88.
5. Социальная статистика / под ред. И. И. Елисеевой. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 480 с.
6. Статистика / за ред. С. С. Герасименко. – К. : КНЕУ, 1998. – 468 с.
7. Удотова Л. Ф. Соціальна статистика : підручник / Удотова Л. Ф. – К. : КНЕУ, 2002. – 376 с.

12.2. Додаткова

8. Бездекова З. Система показателей социальной статистики: концепция, методология, практика / З. Бездекова, К. Поздняк. – М. : "Финансы и статистика", 1991. – 190 с.
9. Гріненко А. М. Соціальна політика / Гріненко А. М. – К. : КНЕУ, 2003. – 310 с.
10. Грішнова О. А. Людський розвиток / Грішнова О. А. – К. : КНЕУ, 2006. – 308 с.
11. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища : навч. посібн. / Джигирей В. С. – К. : Знання, КОО, 2000. – 254 с.
12. Политика доходов и качество жизни населения / под ред. Н. А. Горелова. – СПб. : Питер, 2003. – 654 с.
13. Соціальна безпека: теорія та українська практика / за ред. І. Ф. Гнибіденка. – К. : КНЕУ, 2006. – 292 с.

14. Социально-экономическая статистика : практикум / под ред. В. М. Салина, Е. В. Шпаковской. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 192 с.

15. Статистические методы исследования в медицине и здравоохранении / под ред. Г. В. Осипова. – М. : Наука, 1979. – 220 с.

16. Статистика населения с основами демографии / под ред. Г. С. Кильдишева. – М. : Финансы и статистика, 1990. – 312 с.

12.3. Ресурси мережі Інтернет

17. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі соціальної статистики	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	7
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	8
4. Плани лекцій	12
5. Плани лабораторних занять	15
6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	16
7. Самостійна робота студентів	18
8. Контрольні запитання для самодіагностики	20
9. Індивідуально-консультативна робота	22
10. Методики активізації процесу навчання	23
11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	25
12. Рекомендована література	36
12.1. Основна	36
12.2. Додаткова	36
12.3. Ресурси мережі Інтернет	37

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНА СТАТИСТИКА"**

**для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвнєва** Олена Валентинівна
Аксьонова Ірина Вікторівна
Бобкова Олександра Юріївна

Відповідальний за випуск **Раєвнєва О. В.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 121.

Підп. до друку

Формат 60x90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,5. Обл.-вид. арк. 3,13. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"СОЦІАЛЬНА
СТАТИСТИКА"**

**для студентів напряму підготовки
6.030506 "Прикладна статистика"
денної форми навчання**